SEFERİS

DESTANSI ÖYKÜ

YORGO SEFERİS

DESTANSI ÖYKÜ

Türkçesi : Cevat Çapan

Birinci Baskı : Ekim 1965

GÜN MATBAASI, NURUOSMANİYE 17, İSTANBUL.
Sayfa düzeni: M. Yasavul; Dizgi: Y. Umdu; Dizgi Düzeni: M. Ali Ersiz; Düzelti: F. Bengü; Baskı: Sedat Karagözgil.

«Si j'ai du goût, ce n'est guères
Que pour la terre et les pierres.»

Arthur Rimbaud

1

Üç yıl boyunca
Hiç durmadan haberciyi bekledik,
Gözlerimizi dikip
Çamlara, kıyıya, yıldızlara.
Bir olup sabanın demiriyle, omurgasıyla geminin
İlk tohumu arıyorduk
Eski oyun yeniden başlasın diye.

Yaralarla döndük yurdumuza,
Elimiz kolumuz tutmuyordu, ağzımız
Tuz, pas içinde.
Kuzeye doğru yol aldık uyandığımızda,
Lekesiz kanatlarıyla bizi sislere salan
Kuğuların yaraladığı yabancılardık.
Uluyan gündoğusu çıldırttı bizi kış gecelerinde,
Yazları, ölmeyen günün acısında yitirdik kendimizi.

Birlikte getirdik dönüşte
Oyma kabartmalarını saygılı bir sanatın.

2

Yeniden bir başka kuyu bir mağara içinde.
Bir zamanlar kolaydı
Putlar, süsler çıkarıp derinliklerinden
Sevindirmek bize bağlı kalan dostları.

İpler kopmuş artık; yalnız kuyu ağzındaki izleri
Ansıtıyor bize, bizi koyup giden mutlulukları:
Kuyu ağzında parmaklar, ozanın deyişiyle.
Bir an taşın serinliğini duyuyor parmaklar
Ve taşa geçiyor gövdenin sıcaklığı,
Her kıpı, sessizlik dolu, damla akmadan
Ruhunu oynuyor mağara sanki kumarda ve yitiriyor.

3

«İçinde hançerlendiğiniz hamamı unutmayın.»

Ellerimde bu mermer başla uyandım
Dirseklerimi yoran, nereye koyacağımı bilemediğim.
Bir düşe yuvarlanıyordu baş, ben düşten uyanırken,
Böylece birleşti yaşamlarımız, şimdi ayırması güç.

Bakıyorum gözlere, ne açık ne kapalı,
Konuşmağa çalışan ağıza konuşuyorum,
Tutuyorum derinin ötesine çökmüş yanakları.
Gücüm fazlasına yetmiyor.

Ellerim kayboluyor, sonra dönüyor,
Sakatlanarak.

4

ARGONOTLAR

Ruha gelince,
Tanıyacaksa kendini,
Bir başka ruhun
Derinliklerine bakması gerek,
Yabancı ve düşman, aynada görülük onu.

İyi çocuklardı, yoldaşlarımız. Yakınmıyorlardı
Yorgunluktan, susuzluktan, soğuktan.
Ağaçlar ve dalgalar gibi dayanıklıydılar,
Rüzgârla yağmuru kabul eden,
Geceyle güneşi,
Onca değişim içinde, hiç değişmeden.
İyi çocuklardı. Günlerce başlarını eğip
Hep birden soluyarak
Küreklerde ter döktüler,
Kanlarıyla kızardı uysal derileri.
Kimi zaman türküye durdular, başlarını
Hint incirlerinin bittiği ıssız adadan geçerken,
Köpeklerin havladığı burnun ötesinde,
Batan güne doğru.
Kendini tanıyacaksa ruh, diyorlardı,
Bir başka ruhun derinliklerine bakması gerek
Ve kürekler vuruyordu denizin yaldızına
Gün batarken.

Nice burunlar geçtik, nice adalar,
Deniz bir başka denize karışıyordu,
Martıları, ayı balıkları başka.
Gün oldu, mutsuz kadınlar yas içinde
Dönmeyen çocuklarına ağladılar,
Öfkeyle Büyük İskender'i sordu başkaları,
Asyanın derinliklerine gömülen kahramanlıkları.
Gecenin kokularıyla yoğun kıyılara demirledik gemiyi,
Kuş cıvıltıları, suları
Elimizde anısını bırakan büyük bir mutluluğun.
Ama hiç sonu gelmiyordu bu yolculukların.
Ruhları bir olmuştu küreklerle, ıskarmozlarla,
Asık yüzlü pruvasıyla geminin,
Dümen suyuyla bir,
Yüzlerinin yankısını bozan sularla bir.
Birer birer öldüler
Başları eğik yoldaşlarımız.
Kürekler belirtisi kıyıda yattıkları toprağın.

Kimseler yok adlarını anacak. Alınyazısı.

5

Onları tanımıyorduk
içimizde bir umuttu
Çocukluğumuzdan beri tanıdığımızı söyleyen.
Belki de iki kez görmüştük, sonra gemilerine dönmüşlerdi;
Kömür yüklü, buğday yüklü, denizler ötesinde
Dönmemecesine kaybolan dostlarımız.
Yorgun lâmbanın yanında buluyor bizi tan
Güçlükle, eğri büğrü gemiler,
Deniz kızları, deniz kabukları çizerken kâğıdın üstüne;
Irmak boyuna iniyoruz gün kavuşurken
Bize denize çıkan yolları gösterdiğinden;
Katran kokan mağaralarda kalıyoruz geceleri.

Dostlarımız bizi bıraktı
belki de hiç görmedik onları,
Belki uyku
Bizi soluyan dalgalara yaklaştırınca karşılaştık,
Belki de yontuların ötesindeki o öbür hayatı
Aradığımız için arıyoruz onları.

6

M.R.

Şadırvanlı bahçeyi yağmurda
O alçak pencereden görebilirsin ancak
Bulanık camın ardında. Ocağın
Ateşinden başka ışık olmayacak odanda,
Bazan da uzak şimşeklerin çakışı
Aydınlatacak alnının çizgilerini, eski Dost.

Şadırvanlı bahçe — ellerinde
O öbür yaşamın vuruşu olan, mermerlerin,
Acılı sütunların ötesinde,
Ve yeni taş ocaklarına yakın
Zakkumlar arasında bir dans —
Buğulu bir cam bölmüş olacak bunu saatlerinden.
Solumayacaksın; toprak ve ağaçların özsuyu
Boşalıp belleğinden çarpacak pencereye
Dışardaki dünyadan
Yağmurların dövdüğü.

7

GÜNEY RÜZGÂRI

Uzayıp giden dağlara karışıyor deniz batıya doğru.
Solumuzda güney rüzgârı bizi çıldırtıyor,
Deriyi kemiğinden yüzen bu rüzgâr.
Çamlarla keçiboynuzları arasında evimiz.
Pencereleri büyük. Büyük masaları var
Sana yazdığımız mektupları yazmak için —
Bütün bu aylar boyunca, yazıp
Atarak aramızdaki ayrılığa, doldurmak için.

Sabah yıldızı, sen gözlerini indirdiğinde,
Yaraya sürülen merhemden tatlıydı günlerimiz,
Mevsimlerimiz, damağa değen suyun serinliğinden sevinçli,
Kuğunun dalışından daha sessiz.
Avucunun içindeydi yaşamamız.
Acı lokmasından sonra sürgünün,
Ak duvarın yanısıra duruyorsak gecede,
Isıtan bir ateşin umuduyla ulaşıyor bize sesin;
Sonra yeniden bu deli rüzgâr
Biliyor keskinliğini sinirlerimizde

Hepimiz aynı şeyleri yazıyoruz sana,
Her birimiz öbürünün karşısında susuyor,
Bakarak, ayrı ayrı, aynı dünyaya,
Işığa, karanlığa uzayıp giden dağlarda
Ve sana.
Kim silecek bu yası yüreklerimizden?

Yeğin bir yağmur boşandı dün akşam. Bugün
Gökyüzü gene bulutlu. Düşüncelerimiz
Çam pürleri gibi, dünkü yağmurla
Kapımıza yığılan ve işe yaramayan,
Yıkılan bir kule kuruyor boşuna.

Bu pek çoğu yıkık köylerde
Bu güney rüzgârına açık burunda
Önümüzde uzayıp giden dağlarıyla, seni gizleyen,
Kim kabul edecek kurbanlarımızı bu güz bitiminde?

8

Nedir aradığı ruhlarımızın, yolculuklara çıkıp
Yıpranmış gemilerin bordalarında, karışıp kalabalığına
Yüzleri soluk kadınların, ağlayan çocukların,
Ne uçan balıklarla, ne de direklerin yöneldiği
yıldızlarla avunup;
Eskiyip cızırdayarak gramofon plâklarıyla,
İsteksizce katılıp boşuna yolculuklara,
Kırık dökük düşünceler mırıldanarak anlaşılmaz dillerden?

Nedir aradığı ruhlarımızın, yolculuklara çıkıp
Çürüyen teknelerde
Bir limandan öbürüne?

Kaldırarak taş yıkıntılarını, soluyarak
Çamların serinliğini hergün biraz daha güçlükle,
Yüzerek bir gün bu denizin sularında,
Bir gün bir başka denizin,
Dokunmasız,
İnsansız,
Artık ne bizim, ne sizin olan bu ülkede.

Biliyorduk ki adalar güzeldi
Buralarda bir yerde, arayıp durduğumuz,
Belki biraz aşağıda, ya da biraz yukarda,
Belki de çok yakınlarda.

9

Liman eski, daha çok bekleyemem
Çam ağaçlı adaya giden arkadaşımı,
Ne çınarlar adasına gideni,
Ne de alıp başını denize açılanı.

Pas tutmuş topları okşuyorum, kürekleri
Okşuyorum ki dirilsin gövdem, kararlı olsun.
Yelkenlerden yayılan sadece
Bir başka fırtınanın tuzlu kokusu.

Tek başıma kalmak istediysem, yalnızlıktı
Aradığım, ruhumun ufuktan ufuğa dağılması,
Bu çizgiler, bu renkler, bu sessizlik,
Bu bitmez tükenmez bekleyiş değil.

Gecenin yıldızları getiriyor beni Odysseus'un
Çiriş otları arasında ölüleri bekleyişine.
Burada, çiriş otları arasında, demirlediğimizde
O geçidi arıyorduk Adonis'in yaralandığını gören.

10

Bizim ülkemiz kapanık, hep dağlar
Tavanı alçak bir gökyüzü gece gündüz.
Irmaklarımız yok, kuyularımız yok, kaynaklarımız yok,
Yalnız bir iki sarnıç — onlar da boş —
Yankı yapan ve tapındığımız.
Kof, küflü bir ses, yalnızlığımızla bir,
Aşkımızla bir, gövdelerimizle bir.
Şaşıyoruz bir zamanlar nasıl da yapabilmişiz
Evlerimizi, kulübelerimizi, ağıllarımızı.
Ve evliliklerimiz, serin çelenkler, parmaklar
Çözülmez bir bilmece oluyor ruhumuza.
Çocuklarımız nasıl doğmuş, nasıl büyümüşler?

Bizim ülkemiz kapanık. Tılsımlı kara adalar
Geçit vermiyor denizlere. Pazarları
Limanlara inince soluk almağa,
Görüyoruz kavuşan günün aydınlığında,
Çürümüş teknelerini bitmemiş yolculukların —
Artık sevişmeyi unutmuş gövdeler.

11

Kimi zaman ay gibi donardı kanın
Bitip tükenmeyen gecede,
Gererdi ak kanatlarını
Kara kayaların, ağaçların,
Evlerin üzerine, ışıltısıyla
Çocukluk yıllarımızdan kalma aydınlığın.

12

DENİZDE BİR ŞİŞE

Üç kaya, bir iki yanık çam,
Kimsesiz bir kilise
Sonra yeniden başlayan aynı manzara;
Kapı biçiminde üç kaya, paslı,
Bir iki yanık çam, sarı ve kara,
Dört köşe bir kulübe ak badanalı;
Sonra gene aynı manzara
Ufukta kat kat yükselen
Kararan göklere.

Burada demirledik gemiyi.
Onarmak için kürekleri,
Su içmek, uyumak için.
Derindi, karanlıktı,
Uçsuz bucaksız uzanıyordu sessizliğinde
İçimize acılar salan deniz.
Burada bir sikke bulduk
Çakıllar arasında,
Zar attık.
Kazandı en gencimiz ve çekip gitti.

Yeniden açıldık denizlere kırık küreklerimizle.

13

HYDRA

Yunuslar, bandıralar, gürleyen toplar.
Bir zamanlar içine acılar salan deniz
Alıp götürdü nice renk renk, pırıl pırıl gemiyi,
Masmavi, ak kanatlı koynunda sallayarak,
Bir zamanlar içine acılar salan deniz
Fışkırtıyor güneşte şimdi renklerini.

Ak yelkenler, aydınlık, ıslak kürekler
Şaşmayan vuruşlarıyla uysal sulara.

Gözlerin güzelleşirdi bakıyorlarsa,
Geriyorsan, kolların görkemlenirdi,
Dudakların dirilirdi böyle bir tansıkta,
Eski günlerde olduğu gibi;
Arıyordun onu, neyi arıyordun küllerin önünde
Ya da yağmurda, siste, rüzgârda,
Işıkların azaldığı saatlerde bile,
Kent gömülürken ve kaldırımlardan
Yüreğini gösterirken ilk Hıristiyan,
Neyi arıyordun? Neden gelmiyorsun? Neyi arıyordun?

14

Işıkta üç kırmızı güvercin
Alınyazımızı çiziyorlar ışıkta
Renkleriyle davranışlarıyla
Sevdiğimiz kişilerin.

15

Uyku bir ağaç gibi sarmıştı seni yeşil dallarla,
Sessiz ışıkta bir ağaç gibiydi soluman,
Yarı saydam kaynakta yüzüne baktım:
Gözlerin yumulu, kirpiklerin sulara sürtünüyordu.
Elim elini buldu yumuşak otlarda,
Bir an nabzını tuttum
Ve bir başka yerde duydum acısını yüreğinin.

Çınarın altında, su boyunda,defneler arasında
Uyku yerinden oynatıp, yanıma yöreme
Dağıtıyordu seni, sana ve sessizliğine
Dokunamadan ben;
Görüyordum gölgenin büyüyüp küçüldüğünü
Kaybolup başka bölgelerde, ve bırakıp
Sonra yeniden tutan o öbür dünyada.

Bize yaşayalım diye verilen hayatı, yaşadık.
Yazık bunca sabırla bekleyenlere
Kaybolup kara defneler içinde, koca çınarların dibinde,
Ve yalnızlıktan sarnıçlara, kuyulara seslenip
Seslerinin halkalarında boğulanlara.
Sıkıntımızı, yorgunluğumuzu paylaşıp
Bizi bekleyen mutluluğun umudundan yoksun,
Kendini mermer yıkıntılar ötesinde bir karga gibi
Güneşe salan yoldaşımıza yazık.

Bize, uykudan öte, dinginliği bağışla.

16

ADI — ORESTES

Yeniden, yeniden koşuya, koşuya bir kez daha!
Daha kaç dönüş, kaç dolaşımı kanın, kaç kara çemberi
Seyreden yüzlerin: beni seyredenler —
Bir zamanlar, aralarında dimdik, pırıl pırıl
Kaldırırken elimi, kükreyip alkışlayanlar beni.

Etimi dövüyor atların köpüğü. Atlar ne zaman
Yorulur? Dingil gıcırdıyor, dingil kızıyor. Dingil
Ne zaman tutuşur? Dizgin ne zaman kopar?
Ne zaman tam yere değer toynakları atların,
Yumuşak otların üzerine, ilkyazda
Gelincikler içinde papatya topladığın?

Ne güzeldi, gözlerin. Nereye bakacağını bilemezdin,
Ben de bilemezdim nereye bakacağımı — ben, yersiz yurtsuz,
Burada boğuşan ben — kaç dönüş, daha kaç dolanış! —
Duyuyorum dizlerimin büküldüğünü, dingilin,
Tekerlerin koşu yolunun üstünde.
Dizler kolayca bükülür tanrılar dilerse.
Kaçamaz kimse; kaçmağa gücü yetmez.
Kaçamazsın beşiğin olan bu denizden, dönüp aradığın
Bu yarış saatinde, atların kişnemesi içinde,
Gözleri kamışlarla bir Lydia havası fısıldayan,
Denizi bulamazsın bir daha, nereye koşsan,
Ne yana dönsen, sıkılan, bağışlamayan
Kara Eumenideslerin önünde.

17

ASTYANAKS

Değil mi ki gidiyorsun, çocuğu da al
O çınarın altında ışığı gören
Boruların çaldığı, zırhların parladığı bir günde
Ve terli atlar eğerken başlarını su arkına
Otların arasında,
Sürtünerek sulara ıslak burunlarıyla.

Atalarımızın buruşuklarıyla zeytin ağaçları,
Kayalar bilgeliğiyle atalarımızın
Ve kardeşimizin dipdiri kanı yeryüzünde
Güçlü bir sevinç, soylu bir buyruktu
Yakarışlarını anlayan ruhlara.

Değil mi ki gidiyorsun, bu ağaran vaktinde
Son karar gününün, kimse bilemediğine göre
Kimleri öldüreceğini, nasıl geleceğini sonunun,
O çınarın yaprakları altında
Işığı gören çocuğu da al,
Ağaçları anlamayı öğret ona.

18

Üzgünüm bir yudum bile içmeden
Bıraktığım için koca bir ırmağın akıp gitmesini
Parmaklarımın arasından.
Taşa gömülüyorum şimdi.
Kırmızı toprakta küçük bir çam
Tek can yoldaşı bana kalan.
Sevdiğim ne varsa kayboldu
Geçen yaz yeni olan evlerle,
Güz rüzgârlarının yıktığı.

19

Rüzgâr ne denli esse bizi serinletmiyor
Ve servilerin dibinde büyümüyor gölge
Dağlara uzanıyor yamaçlar boyunca hep.

Taşıyoruz omuzlarımızda ağırlıklarını
Nasıl öleceklerini artık bilmeyen dostlarımızın.

20

ANDROMEDA

Yeniden açılıyor göğsümdeki o yara
Yıldızlar kaybolarak gövdemle birleşirken,
Ardından ayak seslerinin yayılırken sessizlik.

Yıllara gömülen bu taşlar,
Nereye sürükler beni de birlikte?
Denizi, denizi kim kurutabilir?
Görüyorum her tanda doğanı, akbabayı çağıran elleri,
Ben, acılarımla benim olan bu kayaya bağlı,
Görüyorum ölümün karanlık erincini soluyan ağaçları
Ve durgun gülümsemelerini yontuların.

21

Bu yolculuğa çıkan bizler
Kırık yontulara baktık
Unuttuk kendimizi ve yaşamı
Pek öyle kolay yok edilemez, dedik;
Ölümün bilinmedik yolları
Kendine özgü bir doğruluğu vardır;

Ve bizler ölürken ayakta dimdik,
Sertlikte ve güçsüzlükte birbirimize bağlı,
Eski ölüler dirildi kurtulup çarkın dönüşünden
Garip bir sessizlikle gülümseyerek.

22

Öyle çok şey geçti ki gözümüzün önünden
Sonunda gözlerimiz hiçbir şey görmez oldu
Anıların dışında, ardında, ötesinde —
Gecede bir beyaz perde gibi, üstünde
Garip, senden de garip görüntüler beliren,
Sonra da kımıltısız yapraklarında bir biber ağacının
Kaybolup giden;

İyice bilerek bu yazgıyı,
Dolaşarak kırık taşlar arasında üç ya da altı bin yıl,
Arayarak yıkık yapılarda belki de evimiz olan,
Bulmağa çalışarak tarihleri, eski kahramanlıkları,
Şimdi başarabilecek miyiz?

Bağlanıp savrularak,
Savaşarak, dedikleri gibi, olmayan güçlüklerle,
Yitirip sonra yeniden bularak kör ordularla dolu yolları,
Batarak bataklıklara ve Maraton gölüne,
Şimdi başarabilecek miyiz kendimizce ölmeyi?

23

Biraz daha dayansak
Göreceğiz çiçeklendiğini bademlerin
Güneşte ışıyan mermerleri
Denizi, kıvrımlı dalgalarını denizin.

Biraz daha dayansak
Biraz, biraz daha yükselsek.

24

Burada bitiyor denizin yapıtları, aşkın yapıtları.
Bir gün yaşayacak olanlar bu bizim sonumuzun
geldiği yerlerde —
Anılarındaki kan kararırsa, taşarsa eğer —
Unutmasınlar çiriş otları arasındaki biz güçsüz ruhları,
Erebus'a döndürsünler kurbanlarının başlarını.

Bizim ki bir şeyimiz yoktu, barışı öğreteceğiz onlara.

DESTANSI ÖYKÜ / YORGO SEFERİS

Çeviren : Cevat Çapan

1963 Nobel Edebiyat Armağanını alan Yorgo Seferis, günümüz Yunan Şiirinin en büyük ustalarından biridir. «*Destansı Öykü*» yitirilmiş bir cennetin özlemini, yirminci yüzyıl insanının çevresine yabancılaşmasını, «eski anıtlar arasında duyulan çağdaş bir acı» yı dile getiriyor. Başka bir deyişle, Odysseus'un eskimek bilmeyen serüvenini çağdaş bir duyarlıkla paylaşma olanağını veriyor okura.

2 lira